

Vägledning om Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:6) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:6) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter började gälla den 1 januari 2022. De ersätter tidigare föreskrifter (NFS 2000:15) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter. Denna vägledning ersätter de allmänna råd som var kopplade till de tidigare numera upphävda föreskrifterna.

Innehåll

VÄGLEDNING OM MÄTNINGAR OCH PROVTAGNINGAR I VISSA VERKSAMHETER

Tillämpningsområde - vissa verksamheter (1 §).....	3
Mätningar och provtagningar i den utsträckning det behövs (2 §)	3
Utformning av mätningar och provtagningar (3 §).....	4
Val av metoder (4 §).....	4
Dokumentation (5 §).....	5
Rutiner för fortlöpande kontroll av utrustning (6 §)	5
Kontroll av vatten (7 §).....	5

Vägledning om mätningar och provtagningar i vissa verksamheter

Tillämpningsområde - vissa verksamheter (1 §)

Föreskrifter om genomförande av mätningar eller provtagningar avser yrkesmässigt bedriven miljöfarlig verksamhet. Enligt 1 § p. 1 gäller föreskrifterna för alla tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter vilket innebär att föreskrifterna omfattar verksamheter som uppges i 2-32 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251).

Av punkterna 2 och 3 framgår även att föreskrifterna gäller för de miljöfarliga verksamheter som har tillstånd enligt den tidigare gällande vattenlagen (1983:291), som enligt övergångsbestämmelserna i miljöskyddslagen var att betrakta som tillstånd enligt miljöskyddslagen samt de verksamheter som har meddelats dispens enligt den tidigare gällande miljöskyddslagen.

Mätningar och provtagningar i den utsträckning det behövs (2 §)

Av 26 kap. 19 § miljöbalken (MB) framgår att verksamhetsutövaren har ansvaret för att egenkontroll bedrivs. Kraven på omvänd bevisbörda och på att skaffa behövliga kunskaper framgår av 2 kap. 1 § respektive 2 § MB. Med utgångspunkt från dessa krav ska verksamhetsutövaren konkretisera behovet av kontroll och genomföra de mätningar och provtagningar som det finns behov av.

Verksamhetsutövaren ska bedöma behovet av mätningar och provtagningar utifrån typ av verksamhet, verksamhetens storlek och komplexitet, direkta eller indirekta behov på grund av villkor eller villkorsformuleringar i tillståndsbeslut, krav i föreskrifter samt utifrån omgivningsförhållandena och riskerna för att verksamheten påverkar människors hälsa och miljön. Mätningarna eller provtagningarna kan gälla utsläpp som förekommer utöver dem som reglerats i t.ex. ett tillstånd. Behovet kan variera över tid, t.ex. när nya krav tillkommer eller omgivningsförhållandena ändras, varför behovet av mätningar och provtagningar behöver ses över regelbundet.

Föreskrifter om genomförande av mätningar eller provtagningar gäller parallellt med krav i tillstånd och andra regelverk. Om en bestämmelse i andra regelverk mer detaljerat reglerar ett visst utförande eller viss metod ska den bestämmelsen tillämpas.

Verksamhetsutövaren kan behöva utföra mätningar för att bedöma resursförbrukningen i verksamheten, exempelvis av vatten, energi, rå- och insatsvaror eller materialströmmar, t.ex. i form av avfall. Mätningarna kan även avse driftparametrar som reglerats.

Verksamhetsutövaren kan skaffa sig kunskaper om hur verksamheten påverkar miljön genom mätningar eller genom en kombination av mätningar och beräkningar. Verksamhetsutövaren bör följa hur utsläpp sprids och vilka halter, nivåer eller mängder detta ger i den omgivande miljön. Den påverkan som kan behöva mätas eller tas prover på ska gå att knyta till den egna verksamheten.

Verksamhetsutövaren kan i vissa fall avstå från mätning eller provtagning om en annan kontrollmetod ger ett lika säkert eller säkrare resultat till samma eller lägre kostnad. Om mätningar och provtagningar skulle medföra oskäligen kostnader behöver verksamhetsutövaren i vissa fall inte utföra sådana. En förutsättning är dock att verksamhetsutövaren visar att man inte på annat sätt kan göra mätningar och provtagningar till en kostnad som inte är oskäligen, exempelvis mätningar med glesare intervall eller indirekta mätningar/provtagningar. När det gäller kontroll av exempelvis villkor eller provisoriska föreskrifter bör en sådan förändring förutsätta att andra kontroller och åtgärder vidtas, som kompenserar förändringarna så att tillförlitligheten i kontrollen av villkoren eller föreskriften förblir minst densamma.

Genom väl utformade och noggrant utförda beräkningsmetoder och beräkningar, t.ex. för buller eller massbalanser, kan verksamhetsutövaren helt eller delvis ersätta, komplettera eller minska behovet av fortlöpande mätningar eller provtagningar. För anmälningspliktiga verksamheter utan tillstånd och med liten påverkan på människors hälsa och miljön kan det bli aktuellt att ersätta mätningar och provtagningar med skattningar av exempelvis utsläpp.

Om mätningarna eller provtagningarna ersätts med andra metoder ska verksamhetsutövaren kunna förklara eller visa varför samt hur dessa andra metoder utförts.

Utformning av mätningar och provtagningar (3 §)

Verksamhetsutövaren ska anpassa sin mätning eller provtagning, valet av mätutrustning och utformningen av de tekniska detaljerna kring mätningarna och provtagningarna till den rådande situationen. Exempelvis kan det i äldre anläggningar vara tekniskt svårt att åstadkomma bra mät- eller provtagningsförhållanden. Rörledningar och kanaler kan vara svåra att bygga om till rimliga kostnader. I nya anläggningar kan verksamhetsutövaren däremot planera rätt från början. Ett annat exempel på anpassning är när ett tillståndsvillkor eller en föreskrift ställer krav på vissa mät- eller provtagningsförhållanden.

När verksamhetsutövaren väljer metod för provtagning och analys bör detta också innefatta att bestämma hur ofta mätningen eller provtagningen ska ske (frekvensen), sättet att ta, behandla, förvara och transportera prover samt hur de ska analyseras.

Val av metoder (4 §)

När verksamhetsutövaren använder svenska eller internationella standarder bör det vara sådana som Standardiseringen i Sverige (SIS) eller den Internationella Standardiseringsorganisationen (ISO) har fastställt.

När det finns olika standardiserade metoder för ett och samma ämne, och det inte framgår av vare sig föreskrifter, domar eller tillståndsbeslut vilken som ska användas, ska verksamhetsutövaren välja den som är mest lämpad. Finns ett tillstånd kan det av handlingarna i tillståndsärendet eller av myndigheternas inlägg under tillståndsprövningen framgå vilken metod som ska användas. I övriga fall ska

verksamhetsutövaren använda den standardiserade metod som bäst svarar mot mätningens syfte och samtidigt passar in på de rådande tekniska, kemiska, fysikaliska eller biologiska förhållanden som, i förekommande fall, nämns i standarden.

Vanligen fungerar någon standardiserad metod men när en fungerande sådan metod saknas, eller när det helt saknas en nationell eller internationell standard av något slag, kan verksamhetsutövaren använda andra metoder. En sådan kan vara en standard som används inom den bransch som verksamhetsutövaren tillhör, även om standarden inte är fastställd som internationell eller svensk standard.

Dokumentation (5 §)

Dokumentationen ska visa vilka krav som gäller för kontroll av verksamheten, hur mätningen eller provtagningen gått till, under vilka förhållanden som mätningen eller provtagningen skett samt vid vilken tidpunkt.

Dokumentationen om tekniska förhållanden kan avse en hänvisning till att förhållandena uppfyller ett visst angivet krav eller råd. Finns avvikelser ska dessa nämnas. Dokumentationen bör även omfatta inom vilket mätområde som resultatet blir säkrast. Andra exempel på viktiga uppgifter att dokumentera om de tekniska förhållandena kan vara längden på mätsträckan, förekommande virvelbildning från anslutande ledningar, avvikande driftförhållanden vid mättillfället eller eventuella stopp i mätningarna eller provtagningarna.

När mätningen eller provtagningen sker kontinuerligt räcker det med att ange detta. När så inte sker ska verksamhetsutövaren dokumentera tidpunkt och datum för mätningarna eller provtagningarna som klockslag eller som ett intervall mellan två klockslag. Sker mätningen eller provtagningen över mer än ett dygn ska verksamhetsutövaren ange mellan vilka.

Rutiner för fortlöpande kontroll av utrustning (6 §)

Av 5 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll framgår att verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner för kontroll av såväl utrustning för drift som kontroll. Kontrollen ska ske fortlöpande och rutinerna ska vara dokumenterade.

Kontroll av vatten (7 §)

Särskilda krav på utbildning och kunskaper framgår av 4 § i Naturvårdsverkets kungörelse (SNFS 1990:11) med föreskrifter om kontroll av vatten vid ackrediterade laboratorier m.m.